

פרדס השבוע

הרב דוד שושנה שליט"א

פרשת דברים
שבת חזון
ג' אב תש"פ

שלא יהיה כאן בחינה מיוחדת מצד הנותן ובחינה אחרת מצד המקבל. ולפיכך התורה כולה חוץ ממשנה תורה שהוא חומש האחרון ראוי שימצא בה הבחינה מצד הנותן, כי המקבל מקבל בסוף כאשר גמר הנותן את גורת דבריו ואז המקבל מקבל, ולפיכך נקרא **משנה תורה** כאילו היה דבר מיוחד שהוא מצד **המקבל**, ויש בחינה מצד המקבל דכתיב במשנה תורה (דברים א') הוֹאֵל מֹשֶׁה בְּאֵר אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת כִּי הַמִּקְבָּל הוּא צָרִיךְ יוֹתֵר פִּירוּשׁ וּבִיאור, וזהו ההפרש אשר יש בין התורה ובין משנה תורה.

ולפיכך כל דבור שנאמר בתורה אף שמשנה היה מדבר אותו מכל מקום היה כאלו השם יתברך מדבר כל התורה, שכך גור וכך צוה השם יתברך והיה **השם יתברך נותן הדבור בפיו** וכמו שכתוב בעשרה דברות (שמות יט) משה ידבר והאלקים יענו בקול, וכך היה בכל דבור שהיה מדבר משה, השם יתברך שם הדבור בפיו.

אבל משנה תורה היה מדבר משה מעצמו כמו השליח שמדבר כאשר צוה לו המשלה, וזה פירוש מה שאמרו חכמים קללות שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרם כלומר שלא היה השם יתברך נותן הדבור בפיו שלא היה משנה תורה רק לקבל את התורה, והקבלה הוא על ידי מי שקרוב אל המקבל כי המקבל הוא עיקר במשנה תורה, לכך היה זה על ידי משה רבינו ע"ה שהוא קרוב אל המקבל, כלל הדבר כי השם יתברך נתן התורה וישראל היו מקבלים אותה והקבלה היא בסוף וזהו משנה תורה שהיא בסוף, ולכך הדבור הוא כפי הראוי אל המקבל כי המקבל הוא עיקר שם, דהיינו כי משנה תורה לאוסופי אתי לבאר יותר כאשר ראוי אל המקבל וזהו עיקר גדול, ובוה יתרוץ כל החלופים והשונים שהם בדברות אחרונות.

ועוד תדע כי **התורה היא הברית** בין השם יתברך ובין ישראל המקבלים את הברית, והברית הוא מחבר כורת הברית והמקבל את הברית ביחד, וכל דבר שמחבר את שנים ביחד **בצד אחד הוא קרוב אל האחד ובצד השני קרוב אל האחר**. ולכך התורה שהיא הברית בין השם יתברך ובין ישראל בצד אחד קרוב התורה אל השם יתברך אשר כרת הברית ובצד השני קרוב התורה אל המקבל הברית הם ישראל, ולכך כל התורה חוץ ממשנה תורה השם יתברך בעצמו דבר עליהם והוא הכורת הברית, אבל משנה תורה שהוא בסוף התורה והוא קצה השנית הוא קרוב אל ישראל המקבלים התורה, ולפיכך משנה תורה מפי משה שמעו כי משה קרוב אל ישראל הם המקבלים ומפני כך היו שני לוחות הברית גם כן ולא היה לוח אחד, מפני שהם לוחות הברית וכל ברית הוא בין שנים האחד הכורת והשני המקבל הברית, ולכך היו חמש כתובים על לוח אחד וכל החמש מה שלא יעשה אל השם יתברך אשר כרת ברית עמהם, ולוח השני נגד מקבל הברית הוא האדם ולכך על לוח השני כתובים מה שלא יעשה אל מקבל הברית.

ודבר זה עצמו בתורה גם כן שהיא הברית גם כן בין השם יתברך ובין ישראל שכל התורה חוץ ממשנה תורה דבר השם יתברך בעצמו **אבל משנה תורה הוא כנגד מקבל הברית הם ישראל, ולכך כל משנה תורה בלשון יחיד נאמרה מפני כי משנה תורה שהוא קרוב אל המקבל כמו שאמרנו הוא מאחד ומקשר את ישראל כאיש אחד**, וגם כי כל התורה שהיה השם יתברך מדבר היה מדבר אל האדם מצד כי האדם הוא בעל שכל, ולפיכך כל הדברות היו כאשר ראוי אל האדם השכלי שאין צריך אליו ביאור ופירוש כל כך, אבל משנה תורה שהוא סוף התורה ואין קבלת התורה מצד השכל רק מצד המקבל החמרי ומצד זהו ראוי קבלת התורה לאדם ולא אל המלאכים השכלים, ולפיכך משנה תורה היה מדבר משה שהיה אדם והיה מדבר אל ישראל מצד שהם בני אדם המקבלים לכך צריך פירוש יותר [...]

ב.תורה שבעל פה

בספר פרי צדיק (בח"ב לר"ח שבט אות ו') מביא מזוה"ק (ח"ג רסא) **דספר דברים הוא השורש של תושבע"פ**. האבני נזר (נאות דשא דברים ב) כתב דבין כל שני דברים מחולקים יש ממוצע ביניהם, והביא מהאריז"ל, שכן הוא בכל העולמות, ולכן ספר דברים, הסוף של התורה, הוא הממוצע בין ד' ספרים הראשונים של תורה שבכתב ובין תורה שבעל פה, כי משנה תורה "מפי עצמו אמרן". נמצא שמצד א' הוא קרוב לתושבע"פ, ומ"מ כתובה היא מפי הקב"ה למשה כמו שאר התורה שבכתב כנ"ל ולכן הוא ממוצע ביניהם. (מובא בספר אור גדליהו)

א.משנה תורה

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף ב'ן פארן וב'ן תפל ולבן והצרת ולי זהב:

האור החיים מסביר:

אלה הדברים וגו' - אלה מיעט הקודם, פ"י לפי שאמר **אשר דבר משה שהם דברי עצמו**, שכל הספר תוכחות הם מוסר ממשנה לעובר פי ה'; ואמרו ז"ל (מגילה לא,ב) קללות שבמשנה תורה **משה מפי עצמו אמרן**, ואפילו מה שחזר ופירש מאמרי ה' הקודמין לא נצטוו עשות כן אלא מעצמו חזר הדברים, וחש הכתוב לומר כי כדרך שאמר משה מפי עצמו דברים כאלה כמו כן במאמרים הקודמין אמר משה מפי עצמו איוה דבר, לזה אמר **אלה הדברים פ"י אלה לבד הם הדברים אשר דבר משה דברי עצמו** אבל כל הקודם בדי' חומשים לא אמר אפילו אות אחת מעצמו אלא הדברים שיצאו מפי המצוה כצורתן בלא שום שינוי אפילו אות אחת יתירה או חסרה.

וכותב אברבנאל בהקדמותו לספר דברים:

[...]האמנם ענין הספר הזה ואמתתו הוא שמרע"ה אמר הדברים האלה וביאר המצוה שנוכרו פה לישראל לצורך פרידתו ורצה הקב"ה אחרי שהשלים לאמרם לישראל שיכתב בספר התורה כל זה כפי מה שאמרנו משה ואולי הוסיף בהם הגבורה טעמים ודברים בומן הכתיבה הנה אם כן שאמירת הדברים האלה לישראל היו ממרע"ה לא היתה כתיבתה בספר התורה ממנו. כי הנה לא כתב הוא ע"ה אותם הדברים מעצמו. כי איך יכתוב דבר מעצמו בתורת האלקים אבל כתיבת זה כלו היה מפי הגבורה ככל דברי התורה כי הסכים הקב"ה על ידו וישרו בעיניו דברי הציר הנאמן. ולכן אמרם למשה וסדר כתיבתם על ידו והוא מפי הגבורה כתבם לא מפי עצמו.

ועל דרך זה כתב החתם סופר (שנת תקי"ף):

[כי משה רבינו] נתן אל לבו לומר כל משנה תורה כמו שהיא כתובה לפנינו בלשון עצמו ולא צוהו ה', ואז בר"ח שבט כשעמד לומר דברים המסודרים **דברה שכינה מתוך גרונו כל אותן הדברים בלשונו ממש, ולא שינה הקב"ה מלשונו שסידר לעצמו**.

וכותב הרמב"ן:

ואמר עוד: כי הואיל משה באר את התורה, וזה רמז במצות שנאמר כבר, שיחזור אותם לבאר אותם ולחדש בהם דברים. וטעם: הואיל משה - שרצה לבאר להם את התורה, והזכיר **כן להודיע כי מעצמו ראה לעשות כן**, ולא צוהו השם בזה, מלשון: הואיל נא ולין (שופטים יט,ו), ולו הואלנו ונשב (יהושע ז,ו), וכן רבים.

ומוסיף רבינו בחיי:

הואיל **משה באר את התורה הזאת**. ע"ד הפשט רצה משה לבאר להם עתה בשנת הארבעים כל המצות ועיקר התורה הזאת **שהיא עשרת הדברות**, ולפי שהאבות שמעו אותן מפי הקב"ה חזר משה והשמיעם לבנים ושמעו אותן מפיו, ואע"פ שכבר ידעו זה מפי אבותיהם והאמינו בהם הנה נבואת משה מבוררת אצלם ומוחזקת בעיניהם, ומה שישמעו מפיו **כאלו שמעו מפי עליון**.

ומסביר המהר"ל (תפארת ישראל מנ):

וקודם שבאנו לבאר דבר זה, ראוי לך לדעת ההפרש שיש בין משנה תורה אשר בה גם הדברות השניות ובין שאר התורה. במסכת מגילה (לא,ב) אין מפסיקין בקללות וקאמר אב"י לא שנו אלא בקללות שבתורת כהנים אבל בקללות שבמשנה תורה מפסיקין ואין בכך כלום. מאי טעמא? הללו מפי הקדוש ברוך הוא נאמרו ובלשון רבים נאמרו והללו משה מפי עצמו אמרן ובלשון יחיד ע"כ. ואין הכונה הזה ח"ו שיאמר משה דבר מפי עצמו אף אות אחת, רק ההפרש שיש בין המשנה תורה ובין שאר התורה כי התורה שנתן השם יתברך לישראל יש בה **שתי בחינות**, הבחינה האחת מצד **השם יתברך אשר הוא נותן התורה**, הבחינה השנית מצד **ישראל המקבלים את התורה**.

ואם היה אחד נותן לחבירו דבר והם שוים במדרגה אין כאן רק בחינה אחת כי שניהם שוים במעלה, אבל כאשר השם יתברך שהוא על הכל נתן התורה לישראל והם בארץ אי אפשר

וכלל ישראל חזר לקבל התורה שבעל פה בפורים כמו שמובא (שבת פח,א): ויתצבו בתחתית ההר (שמות יט,יז) א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם **אם אתם מקבלים התורה** מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר רבא **אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש** דכתיב (אסתר ט,כו) קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר.

ומדובר בתושבע"פ כמו שכותב הפרי צדיק (פורים ב):

לעשות אותם ימי משתה ומשמה. העיקר בימים האלה המשתה והוא עפ"מ"ש (זח"ג רעא ב) לכו לחמו בלחמי דא אורייתא דבכתב ושתו ביין מסכתי דא יינא דאורייתא דבעל פה. ועיקר קטרוג המן נתעורר על ידי שהגיע אז זמן **התפשטות תורה שבעל פה**. וכמו שזכרנו אחר כך לאור תורה שבעל פה שנקראת אורה וכמ"ש (שבת פח,א) הדר קבלוה בימי אחשורוש והיינו **התורה שבעל פה** שע"ז היה **הכפייית ההר כגיגית** (כמו שנת' זכור מא' יד).

ואולי למדו ממש רבינו (מכאן ומשכירת הלוחות), לעשות דברים **מעצמם** מתוך בחירתם החופשית, אפי' ללכת נגד הזרם.אכן, כתוב במגילה (א,ח): והשתיה כדת אין אנס כי כן יסד המלך על כל רב ביתו **לעשות כרצון איש ואיש**. לא היו גבולות לא היו חוקים, לכן היה צריך להגיע לטעם התמוה "כי יצא דבר המלכה על כל הנשים להבזות בעליהן בעיניהן" לחייב מיתה ושת, שכבר לא היה "מרידה במלכות" ברור ומוחלט. "לך כנוס את כל היהודים" (ט,ד) הם הבינו שטעו צמו וחזרו בתשובה.

ג.בעבר הירדן

גם ענין התשובה מרומז אצלנו בפסוק, כמו שכותב האדרת אליהו (הבן איש חי): **בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תופל ולבן וחצרות ודי זהב**. יובן בס"ד לרמזו **בעבר הירדן רמז להשלכת העונות בסוד ותשליו במצולות ים כל הטאתם** וזהו בעבר הירדן ר"ל שתעביר העונות ותשלכים לירדן ע"י **במדבר** לשון **דבור** רמז **לדבור תורה ותפלה** וגם עוד **בערבה** ר"ל שיהיה האדם **מעורב עם הבריות** ולא יתגאה עליהם דזה כלל גדול הוא בעבודה ואין לך דבר טוב לאדם כמו השתוף שמשותף עם הצבור ואיך האדם יכול להשפיל גאוות ולהתערב עם הבריות ולהשתוות עמהם הוא ע"י **מול סוף** ר"ל **שישים למולו הסוף שלו** שאם האדם יביט על הסוף לא יתגאה והוא כי יביט שאז יהיו **הכל שוים בקבר העני והעשיר החכם והטפש** שאין שום אחד לוקח עמו לקבר יותר מחבירו וכולם מלבוש אחד להם וא"כ אם בימים הארוכים של הקבר הכל עומדים בשווה איך יבא להתגאות בימים הקצרים של עוה"ו והגם שהוא רואה באמת שיש לו יתרון על זולתו מ"מ למאי נ"מ הלא סוף על סוף שוים הם וא"כ ע"י שישים למולו הסוף שלו אזי בזה יתערב עם הבריות ולא תזוז דעתו עליו. גם עוד צריך הוא להביט בהפרש אשר יוצא בין הטוב ובין הרע שיעריך זה כנגד זה ויראה הנולד מזה ומזה וזהו כן **פארן** לשון **פאר** לצד הטוב **ובין תופל** רמז לצד הרע שיביט ויעריך דברים המפרישים בין זה לזה שאם יבחין בין הטוב לרע לא יחטא ואז ידע את הדרך אשר ילך בה והמעשה אשר יעשה.

גם עוד צריך להיות **לבן** ר"ל לא יהיה צבוע שמדבר אחד בפה ואחד בלב אלא יהיה דוגמת הלבן שהוא **נקי ואמיתי** ואין מורכב בו שינוי כצבועים וזהו ולבן וגם עוד צריך שיחשוב עצמו כמו **חציר** השדה שהוא הירק שאם לא ישקוהו מים יתייבש וכן האדם אם לא ישתה תמיד מן מימי התורה שנקראת **מים** או יבוש יבש וזהו **וחצרות** וגם עוד צריך נמי שלא יהיה לו **רדיפה אחד הממון** כ"כ וזהו **ודי זהב** ר"ל יאמר די **אפי' לזהב** שהוא חשוב ביותר כי יהיה שמח בחלקו ולא יהיה כאותו שיש לו מנה ורוצה מאתים ועד שמת אין חצי תאותו בידו דאז כל ימיו אין לו פנאי לעבורת ה' אלא צריך שיהיה עשיר ושמח בחלקו:

ד.אהבת ה' בעת החורבן

מובא בספר נתיבות שלום (הרב שלום נח ברזובסקי, מאדמו"רי סלונים): **בשעת החורבן לא בטלה חיבת הקב"ה לישראל**. וזה גם ב' מאחז"ל שלא היה יום מועד לישראל כיום שחרב בית המקדש שהוא תמוה לכאורה איזה יום מועד הוא יום החורבן. אלא שענין מועד הוא גילוי **גודל אהבת ה' לישראל המתגלה במועדים**, כמד"כ שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך ובחי' זו היתה גם בעת חורבן ביהמ"ק שהיתה אז התגלות אהבת ה' לישראל שהיו **הכרוכים מעוררין זה בזה** (יומא נד). אף כי תמיד הרי רק בזמן שישראל **עושין רצונו של מקום** היו הכרוכים מעוררין זה בזה (ב"ב צט), אבל בעת החורבן נתגלה גודל אהבת ה' לישראל. מצד אחד היה זה יום חורבן ודם ישראל נשפך כמים, אבל בפנימיות נתגלה אז נצחיות אהבתו ית' **כי השי"ת אוהב את ישראל בכל מצב שהם**.

ובזה ביארנו ענין הצירוף של חודש אב הסכת ושמע ישראל היום הזה נהייתה לעם (דברים כז,ט) כי אז נתגלה גודל אהבת הקב"ה לישראל שהם עמו ונחלתו אפי' בשעת החורבן ואפי' בגלות. וכמו שאמרנו חז"ל (איכ"ר ד) **שכילה הקב"ה חמתו בעצים ואבנים כדי לא לכלותה ח"ו בכלל ישראל**. זהו הקוסטא דחיותא שיש בתשעה באב, והאור הגנוז בתוך החושך, שמתגלה עוצם אהבת הקב"ה לישראל.

וענין שבת חזון שקודם ת"ב כדאיאת שבש"ק יורדים כל ההארות השייכים לשבוע הבא ובש"ק הזאת נשפעת הארת הגילוי הזה **שבנים אתם לה' ככל העתים ובכל המצבים**. וזוהי גודל מעלת השבת הזאת שבת חזון, דשבת היא זמן של גודל אהבת ה' שעבודתו של יהודי בש"ק היא מתוך אהבה, ובשבת זו עוד מתעוררת הפלגת גודל אהבת ה'. והר"ז הזמן שיהודי יעבוד להשי"ת מתוך גודל אהבה ומתוך אמונה, שלא היה יום מועד לישראל כיום שחרב בו ביהמ"ק, שלכאורה זה דומה כסתירה, אבל באמת הרי דוקא אז **נתגלה גודל האהבה בפנימיות**.

ה.והיית א"ך שמח

מצאנו פעמיים בלוח העברי כ"א ימים מיוחדים:

(א) כ"א ימים בתשרי, מראש השנה עד שמיני עצרת.

(ב) כ"א ימי בין המצרים.

דברי השל"ה (תורה שבכתב, פרשת בלק עמ' עג) שהביא בשם האר"י, שהדמיון אינו רק במספר הימים, אלא בתורה כבר נרמז היסוד החגיגי של ימים אלו. י"ז בתמוז ראוי היה להיות **יום של חג קבלת התורה עם נתינת הלוחות הראשונים**, כמו שאמר אהרן "חג לה' מחר" על יום י"ז בתמוז. ותשעה באב היה ראוי להיות **יום שמחה על בשורת הכניסה לא"י**, ולבסוף נהיה יום צער כי קלקלו בעגל בתשעה באב. המרגלים הגיעו בחזרה מא"י בערב תשעה באב, ומכיוון שהוציאו דיבה, נגזר עליהם שלא ייכנסו לארץ ונקבע יום אבל לדורות: "אמר להם הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנים ואני קובע לכם בכיה לדורות" (תענית כט,א).הכאב והצער העצום, דווקא בגלל גדלותם של ימים אלו, שהיו אמורים להיות חגי שמחה על קבלת תורה וכניסה לארץ.

כך ניתן להסביר גם את דבריו של רבי פנחס מקוריץ באמרי פנחס: כ"ג ימים של קטנות מי"ז בתמוז עד אחר **תשעה באב** [כולל את י"ז בתמוז ותשעה באב], הם כנגד כ"ג ימי הגדלות של **ראש השנה עד שמחת תורה**. (סי' שנח) יוצא שכנגד תשעה באב יש שמחת תורה...

ה"אוהב ישראל" (פרשת פנחס) שואל:

למה קוראים את פרשת פנחס שיש שם קרבנות המועדים בשבת בין המצרים (ברוב השנים), והרי יש ניגוד בין ימי הצער לימי החגים? והוא עונה:

דאלו הכ"א יום שבין י"ז בתמוז לט' באב הם מקור ושורש לכל המועדות של השנה, שהם כ"א יום – שבת, ראש חדש, ז' ימי הפסח, חג השבועות, ב' ימים של ר"ה, יוה"כ, ח' ימי חג הסוכות. וסימנך א"ך טוב לישראל (תהילים עג,א) ואלו הכ"א יום שבין המצרים הם המקור והשורש שלהם.

כ"ג ימי תשרי הם ימים ידועים של גדלות, שבהם הקב"ה מתגלה כמלך, ונרמז שגם כ"ג ימי בין המצרים הם ימים של גדלות, כי ביסודם הם ימים ששייכים לשורשי האומה, שהם התורה ובנינו של העם בארץ. הרמז לכך הוא קריאת הקרבת קרבנות המועדים בפרשת פנחס הנקראת בשבת שבימי בין המצרים, וזה בא ללמד על עצמתם של ימים אלו, וכל החגים הם ענפים שנגזרים משורשים ויסודות שגנוזים בימים אלו.

ב"חידושי בני יששכר" (עמ' עג) מביא הרב צבי אלימלך מדינוב בשם אביו הרב פסח:

רש"י פירש על הפסוק "והיית אך שמח" (דברים טז, טו): "אין זה לשון ציווי אלא לשון הבטחה". לרמזו **שימי בין המצרים מי"ז בתמוז עד ט' באב ייהפכו לימים טובים**. על כן אמרה תורה והיית אך שמח כידוע, אכ"י ורק"י באים למעט. היינו, **אותם כ"א יום של בין המצרים**, שהם שפלים ומועטים בתכנם, יהיו לימים **שמחים**. וע"כ פירש רש"י אין זה לשון ציווי אלא לשון הבטחה. וזהו רמז לדברי הנביא, שמבטיח שגם ימים אלו ייהפכו לעתיד לבא לששון לשמחה ולמועדים טובים.

ככל שהאפלה כהה יותר, שהגלות מתחזקת ופוחת גילוי האלוקות, האור נוצץ יותר.

ותחזינה עינינו בשופך לציון .